

Гасанханли С.С. Вплив права ЄС на міжнародно-правові способи подолання злочинів проти жінок у традиційних суспільствах

*Гасанханли Саміра Сабір кизи,
аспірантка кафедри міжнародного права
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

**ВПЛИВ ПРАВА ЄС НА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СПОСОБИ
ПОДОЛАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖІНОК У ТРАДИЦІЙНИХ
СУСПІЛЬСТВАХ**

Кожна країна має свою історію, має самобутність у економічній, політичній, соціальній та культурній сферах. Специфічні в різних державах і шляхи становлення жіночого руху і ті результати, яких вдалося досягти в питаннях вирівнювання правового статусу і його реалізації на практиці. Сучасний світ аж ніяк не однорідний, якщо поглянути на нього під кутом зору становища жінок *de jure* і *de facto* в різних країнах і континентах. Безперечно лідирують Скандинавські країни, які зробили в цьому напрямку за останню чверть століття істотний ривок вперед. Але інші країни відстають від такого розвитку, і насамперед, у традиційних суспільствах. Протягом багатьох років Європейський Союз розробив і багато в чому реалізував різноманітні програми по поліпшенню соціального становища жінок і надання їм нових шансів і можливостей в традиційних суспільствах. Навіть сьогодні насильство щодо жінок є одним з найпоширеніших порушень прав людини в сучасному світі, який, крім створення багатьох особистих і соціальних проблем, створив перешкоду для розвитку товариств.

Предметом дослідження є ідейні процеси в концептуальному вимірі міжнародно-правового співробітництва ЄС щодо подолання насильства проти жінок в традиційних суспільствах.

Метою статті є дослідження є визначення впливу права ЄС на міжнародно-правові способи подолання злочинів проти жінок у традиційних суспільствах.

Насильство щодо жінок і дівчаток є одним з найбільш систематичних і широко поширених порушень прав людини: за оцінками 35% жінок у всьому світі в якийсь момент свого життя відчули фізичне і / або сексуальне насильство з боку сексуального партнера або сексуальне насильство з боку людини, який не є партнером. У деяких країнах цей показник досягає 70%.

У всьому світі більше 700 мільйонів жінок, що живуть сьогодні, були видані заміж будучи ще дітьми. З цих жінок більш ніж 1 з 3 - або 250 мільйонів - було видано заміж до 15 років.

Близько 70% всіх жертв торгівлі людьми, зареєстрованих по всьому світу, складають жінки і дівчатка. Щонайменше 200 мільйонів жінок і дівчаток, що живуть сьогодні, зазнали каліцтв, операцій на жіночих статевих органах / обрізання в 30 країнах [6]. Близько 120 мільйонів дівчаток у всьому світі (більше 1 з 10) випробували примусовий статевий контакт або інші примусові статеві акти. Безумовно, найбільш поширеними винуватцями сексуального насильства по відношенню до дівчаток є нинішні або колишні чоловіки, партнери або хлопці.

Розуміння ступеня, характеру і наслідків насильства по відношенню до жінок і дівчаток має важливе значення для інформування законодавства, політики і програм. З цією метою держави-члени ЄС і ООН докладають зусиль для збору даних і підготовки статистичних даних про поширеність різних форм насильства по відношенню до жінок і дівчаток, особливо насильства в сім'ї та насильства, що виходить від сексуального партнера.

Однак наявність даних про поширеність насильства по відношенню до жінок і дівчаток залишається нерівномірним і всередині країн. Якість,

надійність і порівнянність даних по країнам і всередині країн залишаються проблемою [3].

Що необхідно здійснити ЄС для припинення і запобігання насильства щодо жінок і дівчаток?

Необхідний комплексний підхід, що включає широке коло зацікавлених сторін. Він повинен охоплювати розробку законів і політичних заходів, запобігання насильству до його виникнення і доступ до основних послуг для жертв насильства, а також включати збір даних і дослідження [6].

Соціальна мобілізація також необхідна для зміни соціальних норм і поведінки, в тому числі чоловіків і хлопчиків, традиційних і релігійних лідерів, приватного сектору та інших відповідних зацікавлених сторін. Перш за все дуже велику роль відіграє обізнаність суспільства щодо протиправних дій стосовно жінок у традиційних суспільствах, поширення інформації про це та надання правових консультацій з питань боротьби з насильством проти жінок. Велику увагу цьому питанню приділяє відділ з поліпшення становища жінок. Даний відділ входить в структуру «ООН-жінки». На сьогоднішні дослідженням питання боротьби з насильством проти жінок в традиційних суспільствах займаються Керол Агенго (Кенія), Салма Алі (Бангладеш), асміта Басу (Індія), Шаназ Бохарі (Пакистан), Дора Бьямчкама (Уганда), Доркас Кокер-Аппіа (Гана), Аїша Гілл (Сполучене Королівство), П. Імрана Джалал (Фіджі), Руслан Хахимов (Киргизстан), д-р Моріссанда Куяте (Ефіопія), Елс Лейе (Бельгія), Лейла Первізат (Туреччина), Берхане Раз-Уорк (Ефіопія), Гіта Сахгал (Індія), Черіл Томас (Сполучені Штати Америки) і Шерифа Зухуров (Сполучені Штати Америки / Єгипет / Сирія). Дані представники беруть участь в нарадах, надають правові консультації жінкам, які стали жертвами насильства. Велику увагу приділяють традиційним суспільствам, адже обізнаність жінок щодо свої прав дуже низька.

Кампанії з підвищення обізнаності про масштаби і вплив насильства є важливим компонентом зусиль з профілактики. Їх необхідно доповнити освітніми програмами і мобілізацією спільноти для отримання стійких

результатів. Збільшення участі жінок у політичних процесах привело до поліпшення законодавчих результатів для жінок і більш чуйному станом.

Крім того, можливо, найбільший показник сильного законодавства про припинення насильства по відношенню до жінок був пов'язаний з існуванням сильного жіночого громадського руху [4].

На сьогодні у Плані дій забезпечення гендерної рівності ЄС 2016-2020 рр. поставлена амбітна задача по включенню гендерних заходів в 85% всіх нових ініціатив ЄС до 2020 року. Прогрес незаперечний. Відзначено, що 92% всіх нових ініціатив, прийнятих в області зовнішньої політики ЄС, і близько 60% всіх нових ініціатив, прийнятих в рамках міжнародного співробітництва та розвитку ЄС, в основному або в значній мірі спрямовані на заохочення гендерної рівності та / або розширення прав і можливостей жінок.

У 2016 році Європейська комісія виділила 419 млн. євро на конкретні дії щодо забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок. Серед інших програм ЄС фінансував конкретні дії, спрямовані на 16 країн на південь від Сахари, в яких основна увага приділяється калічачь операцій на жіночих статевих органах. Підтримка (12 млн. євро для спільної програми під керівництвом Фонду народонаселення ООН та ЮНІСЕФ) спрямована на залучення до участі в організації громадянського суспільства чоловіків і хлопчиків, традиційних лідерів і т.д., з метою зміни соціальних норм, які роблять практику калічачь операцій настільки поширеною[5].

Дані за 2017 рік ще повинні бути опубліковані, але ЄС підтримує різні програми боротьби з насильством щодо жінок та дівчаток. У Замбії, наприклад, 25 млн. дол. США були виділені на програму, спрямовану на зміцнення інституційного потенціалу національних органів влади щодо боротьби з сексуальним і гендерним насильством, його запобігання, зміни соціальних норм і способу мислення, які призводять до дискримінації та насильства, і поліпшенню доступу до комплексних послуг для жертв. Останнім часом для Тихоокеанського регіону була прийнята велика програма боротьби з насильством в сім'ї (13 млн. євро)

Сьогодні ЄС запустив ініціативу Spotlight спільно з ООН, продемонструвавши при цьому свою тверду прихильність боротьбі з усіма формами насильства по відношенню до жінок і дівчаток. ЄС працює разом з Фондом народонаселення ООН та ЮНІСЕФ з метою боротьби з калічачь операціями на жіночих статевих органах / обрізанням і шлюбом в дитячому віці в 16 африканських країнах. Це здійснюється за допомогою інноваційного підходу, спрямованого на зміну соціальних норм і установок. ЄС надав підтримку в організації широкомасштабних дискусійних сесій в громадах на підставі прав людини, колективного прийняття рішень в громадах і розширених соціальних мережах, а також публічних заяв на рівні громади та району про відмову від операцій на жіночих статевих органах / обрізання.

Ці заходи починають приносити плоди: з ЄС і підтримкою з боку інших міжнародних організацій Сенегал близький до того, щоб стати першою країною в світі, яка заявила про повну відмову від операцій на жіночих статевих органах / обрізання. У період з 2008 по 2011 рік кількість сіл, які оголошують про припинення даних процедур, збільшилася з 300 до 5315, що становить близько 550 громад або 16% в рік. Проект привів до порівнянним успіхам в Єгипті і Судані [5].

У Пакистані реалізується проект по боротьбі з убогістю за допомогою розширення прав і можливостей жінок і мобілізації громад, створення соціального капіталу для кращого доступу до основних послуг і отримання доходів. Це робиться шляхом надання соціального керівництва, технічної і фінансової допомоги бідним верствам населення сільських районів в провінції Сінд. Очікується, що ця програма збільшиться на 30% і диверсифікує доходи понад 700 000 цільових сімей, а також надасть доступ до державних послуг, таким як вода, освіту та охорону здоров'я, для 70% цільових сімей.

Нова ініціатива ЄС-ООН «Spotlight Initiative», підкріплена спеціальним фінансовим конвертом в розмірі 500 млн. євро, дозволить багатопрофільним зацікавленим сторонам активізувати дії по зміцненню

взаємодоповнюючих основних областей зміцнення законодавства і політики, інститутів, профілактики, надання послуг і даних на національному рівні, просуваючи мета 5 сталого розвитку (SDG 5) з гендерної рівності.

Які дії робляться країнами-партнерами для припинення насильства по відношенню до жінок і дівчаток в традиційних суспільствах?

Посилюється тенденція до ліквідації і запобігання всіх форм насильства по відношенню до жінок і дівчаток. Уряду взяли міжнародні та регіональні політичні та правові угоди, такі як Пекінська платформа дій в 1995 році і Цілі сталого розвитку (SDG). Щонайменше 119 країн прийняли закони про побутове насильство, 125 мають закони про сексуальні домагання і 52 мають закони про насильство в рамках шлюбу [5].

Ініціатива Spotlight буде ґрунтуватися на цьому прогресі, щоб допомогти викоринити насильство по відношенню до жінок і дівчаток. Євросоюзом фінансуються і підтримуються ряд організацій, які займаються пропагандою гендерних збочень, гомосексуалізму та аморальності, розробляють проекти законів та стратегічні документи, які часто, через агентів впливу Заходу або «шосту колону» в уряді Вірменії, затверджуються в державних структурах.

11-го грудня 2015 року, між Вірменією та ЄС було підписано «Угоду про бюджетне фінансування» на суму в 12 млн. Євро, яке зобов'язує Вірменію прийняти закон «Про сімейне насильство», «Проти дискримінації» (захист прав ЛГБТ) і ратифікувати «Конвенцію ради Європи про запобігання та боротьби з насильством щодо жінок та домашнім насильством» (Стамбульська конвенція).

Стамбульська конвенція - це міжнародний договір, який містить визначення гендерної приналежності. Це означає, що відтепер визнається, що жінки і чоловіки не тільки є біологічними особинами жіночої чи чоловічої статі, але що існує також соціально сконструйована категорія гендерної приналежності, яка визначає роль і поведінку, властиві жінкам і чоловікам.

Стаття 12 цієї конвенції зобов'язує сторони вжити усіх необхідних заходів щодо впровадження змін в соціальних і культурних моделях поведінки жінок і чоловіків з метою викорінення забобонів, звичаїв, традицій і будь-який інший практики, які засновані на ідеї неповноцінності жінок або стереотипних уявленнях про роль жінок і чоловіків.

За домашнє насильство (фізичне, сексуальне, психологічне або економічне), конвенція вимагає, щоб приєдналися до неї, ввели кримінальну чи іншу юридичну відповідальність. В конвенцію внесено так само і поняття партнер (протилежної або однієї статі), який прирівнюється до члена сім'ї.

Законодавство, що стосується «шкідливої практики», має передбачати санкції щодо кожного, хто здійснює, сприяє, потурає або заохочує «Шкідливу практику» стосовно до конкретної жінки або дівчинці. релігійні, традиційні і громадські лідери та вожді племен грають важливу роль у багатьох громадах і часто дуже впливають на поведінку членів своїх громад [4].

Сьогодні законодавство ЄС, що стосується негативних дій щодо жінок, має передбачати санкції в відношенні релігійних, традиційних і громадських лідерів і вождів племен у випадках, коли вони потурають «шкідливою практикою», а також у випадках, коли вони схвалюють вчинення «шкідливої практики» стосовно до конкретної жінки або дівчинці. Законодавство ЄС достатньо вплинуло на внутрішнє законодавство деяких країн. Так, відповідні зміни відбулися в Розділі 11 чинного в Індії Закону про заборону дитячих шлюбів (2007 рік) свідчить, що кожен, хто оформляє або здійснює дитячий шлюб, керує цим або потурає цього підлягає покаранню, якщо він не доведе, що у нього були вагомні підстави вважати, що даний шлюб не був дитячим. Ухвалення положення про те, що особи, оформляють шлюби, повинні вимагати пред'явлення довідки про вік вступають в шлюб, є обнадійливим явищем. Чинна в Еритреї Постанова 158/2007 про скасування жіночого обрізання передбачає покарання кожного, хто вчиняє чи запрошувати жіноче обрізання, підбурює або спонукає до цього.

Але на сьогодні медичні працівники в останні роки стають співучасниками деяких форм насильства по відношенню до жінок, зокрема здійснення каліцтва при операціях на жіночих статевих органах і допологового відбору за ознакою статі. Необхідно, щоб законодавство регламентувало діяльність медичних працівників і встановлювало санкції щодо тих працівників, які потурають будь-якій «шкідливою практиці» або здійснюють її. Прикладом законодавства, що передбачає відповідальність медичних працівників можна назвати наступні країни. У розділі 2 чинного в Норвегії Закону про заборону операцій, що калічать жіночі статеві органи кажуть, що стосовно тих практикуючих лікарів і співробітників дитячих установ, служб охорони дитинства, медичних і соціальних служб, шкіл і позашкільних дитячих установ і релігійних громад, які свідомо не намагаються запобігти будь-який акт, що робить каліцтво при операціях на статевих органах і не повідомляють про це відповідний орган чи іншу інстанцію, можуть бути засуджені до штрафу або тюремного ув'язнення строком до одного року [4]. Стаття 9 чинного в Беніні Закону 3 від 2003 року про припинення практики операцій, що калічать статеві органи в Республіці Бенін передбачає відповідне покарання для тих, хто не запобігає цьому каліцтву. Згідно з чинним в Австрії Закону про медичну практику передбачається покарання за «калічення чи інше каліцтво статевих органів з метою викликати необоротне погіршення сексуального сприйняття», а лікарі, які здійснюють таку операцію, підлягають притягненню до суду.

За чинним в Еритреї Постановою 158/2007 про скасування жіночого обрізання, якщо особа, яка вчиняє жіноче обрізання, є представником медичної професії, то це посилює його вину, і суд може позбавити його права займатися своєю професією протягом терміну до двох років. Прийнятий в Індії Закон про методи діагностики приречення і допологового встановлення статі дитини (1994 рік) забороняє неправомірне використання методів діагностики, що приводить до передчасного припинення вагітності з міркувань вибору статі майбутньої дитини, і встановлює покарання для будь-

якого медичного генетика, гінеколога, зареєстрованого практикуючого лікаря або будь-якої особи, яким належить консультативний центр по генетичним питанням, генетична лабораторія або генетична клініка або який працює в такому центрі, лабораторії або клініці і порушує положення цього закону.

У своїй зовнішній політиці, зважаючи на План дій ЄС з питань гендерної рівності на 2016-2020 роки, Європейська Комісія приділяє особливу увагу наданню допомоги жінкам і дівчатам (які, з-поміж іншого, зіштовхуються з дискримінаційними правилами та законами про успадкування, громадянство та замлеволодіння) по всьому світу, яких позбавили: можливості навчання; рівного доступу до медицини та послуг у сфері планування сім'ї; доступу до ринку праці та політичного життя; Аби бути певними, що найбільш уражені групи населення в світі отримують допомогу, Єврокомісія й надалі систематично застосовує свій гендерно-чутливий підхід до питання захисту прав жінок [4].

У своїх дії ЄС приділяє особливу увагу тому, щоб нагадувати державам про їх подвійну відповідальність попереджати насильство проти жінок і реагувати на нього. На них лежить обов'язок проводити в життя політику попередження та стратегії, що спрямовані на захист і підтримку жертв насильства, і закликати до дії на всіх рівнях (місцевому, національному, регіональному і міжнародному) і у всіх секторах суспільства, особливо, з боку політиків, державного і приватного секторів, громадянського суспільства і засобів масової інформації. На всіх рівнях - місцевому, регіональному і національному, на думку ЄС, - повинні створюватися дієві інституційні механізми з метою забезпечення реалізації, координації та відстеження цих стратегій.

Перелік використаних джерел:

1. Вопросы и ответы: инициатива ес-оон по борьбе с насилием в отношении женщин и девочек. – Режим доступа:

- <http://nasiliu.net/voprosy-i-otvety-initsiativa-es-oon-po-borbe-s-nasiliem-v-otnoshenii-zhenshin-i-devochek/>
2. Европейский союз неустанно работает над защитой прав женщин. – Режим доступу: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage>
 3. Міжнародно-правові документи у галузі прав жінок та гендерної рівності. Вороніна О. А. – Режим доступу: <https://juristoff.com/resyrsi/biblioteka/gendernoe-pravo-ukrainy/6616-mizhnarodno-pravovi-dokumenty-u-galuzi-prav-zhinok-ta-gendernoji-rivnosti-voronina-o-a>
 4. Нейтрализации угрозам и вызовам институту традиционной семьи со стороны Евросоюза. – Режим доступу: <https://armsovereignty.com/ru/archives/1935>
 5. Руководство ЕС по проблеме насилия против женщин и девочек и борьбе с любыми формами дискриминации в отношении женщин и девочек. – Режим доступу: <https://www.mzv.cz/file/453582/.pdf>
 6. Святун О. В. Діяльність Європейського Союзу щодо протидії сучасним формам рабства. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/evrpr_2013_1-2_14.pdf

Гасанханли С. С. Вплив права ЄС на міжнародно-правові способи подолання злочинів проти жінок у традиційних суспільствах

У статті досліджуються питання впливу права ЄС на міжнародно-правові способи подолання злочинів проти жінок у традиційних суспільствах. Підтримка демократії, належної діяльності органів державної влади і верховенства права залишаються пріоритетними в зовнішній політиці Європейського Союзу. Разом з іншими міжнародними організаціями, і зокрема з Радою Європи, ЄС підтримує програми та проекти, які захищають права жінок в традиційних суспільствах. В роботі аналізується робота Європейського Союзу щодо подолання злочинів проти жінок у традиційних

суспільствах, програми, проекти, які повинні змінити ставлення до жінок в країнах, де нехтують цими правами, аналізується здійснений вплив на законодавство традиційних суспільств з метою подолання злочинів проти жінок.

Ключові права: традиційне суспільство, Європейський союз, права жінок, злочини проти жінок, захист прав жінок.

Гасанханлы С. С. Влияние права ЕС на международно-правовые способы преодоления преступлений против женщин в традиционных обществах

В статье исследуются вопросы воздействия права ЕС на международно-правовые способы преодоления преступлений против женщин в традиционных обществах. Поддержка демократии, надлежащая деятельность органов государственной власти и верховенство права остаются приоритетными во внешней политике Европейского Союза. Вместе с другими международными организациями, и в частности с Советом Европы, ЕС поддерживает программы и проекты, которые защищают права женщин в традиционных обществах. В работе анализируется работа Европейского Союза по преодолению преступлений против женщин в традиционных обществах, программы, проекты, которые должны изменить отношение к женщинам в странах, где пренебрегают этими правами, анализируется осуществлен влияние на законодательство традиционных обществ с целью преодоления преступлений против женщин.

Ключевые права: традиционное общество, Европейский союз, права женщин, преступления против женщин, защиту прав женщин.

Hasankhanlı Samira. The influence of EU law on international legal means of overcoming crimes against women in traditional societies

The article explores the impact of EU law on international legal means of overcoming crimes against women in traditional societies. Support for democracy,

the proper functioning of public authorities and the rule of law remain priorities in the foreign policy of the European Union. Together with other international organizations, and in particular the Council of Europe, the EU supports programs and projects that protect the rights of women in traditional societies. The paper analyzes the work of the European Union in overcoming crimes against women in traditional societies, programs and projects that should change attitudes towards women in countries where these rights are neglected; it analyzes the effect on the legislation of traditional societies with a view to overcoming crimes against women.

Key words: traditional society, European Union, women's rights, crimes against women, women's rights protection.